

Kettânî, *Fihristü'l-fehâris*, II, 993-994; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstetrafe* (Özbek), s. 313; a.mlf., *Selvetü'l-enfâs* (nşr. Abdullah Kâmil el-Kettânî v.dğr.), Dârülbeyzâ 1425/2004, II, 159-160; Mustafa Kara, "İbn Abbâd er-Rundî", *DİA*, XIX, 267.



HAYATÎ YILMAZ

SERSEM ALİ BABA TEKKESİ

(bk. HARÂBÂTÎ BABA TEKKESİ).

SERTOĞLU, Midhat

(ö. 1995)

Devlet arşivleri genel müdürü,
tarihçi ve gazeteci.

1329 r. (1913-14) yılında İstanbul'da doğdu. Babası tüccar ve kitapçı Selâmi Bey, annesi Sıdika Hanım'dır. Ailesi 1907'de Saraybosna'dan göç ederek önce Kozan'a, daha sonra İstanbul'a yerleşti. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Lise öğrencisi iken 1933'te gazeteciliğe başlayarak *Hergün*, *Haber* ve *Vatan* gazetelerinde çalıştı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydoldu. Aynı zamanda Arap-Fars filolojisi, felsefe tarihi, pedagoji ve daktik okuyarak 1941'de mezun oldu. Kısa süre Gedikpaşa Ortaokulu'nda Türkçe ve Taksim Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. Devlet Arşivleri Umum Müdürlüğü'nde aday memur olarak göreve başladı. 1941-1944 yılları arasındaki askerlik hizmetinin ardından eski görevine döndü. 13 Şubat 1945'te asaleten tayini yapıldı. 22 Mayıs 1947'de arşiv şefi, 20 Aralık 1954'te arşiv uzmanı, 16 Aralık 1955'te umum müdür muavini-telhis işleri müdürü, 1958'de umum müdür vekili ve nihayet 18 Nisan 1960'ta arşiv umum müdürü oldu. Kendi isteğiyle 15 Ağustos 1973'te emekli oluncaya kadar bu görevinde kaldı. 1961-1971 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sonçağ Tarihi ile Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi kürsülerinde ders verdi.

Sütlüce Hasîrîzâde Sa'dî Tekkesi'nin son şeyhi Mehmed Elif Efendi'nin torunu ve Şeyh Yûsuf Zâhir Efendi'nin kızı Beşîre Hanımefendi ile evliliğinden Afife adında bir kızı olan Midhat Sertoğlu aynı zamanda çeşitli gazete ve dergilerde yazıyordu. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nden emekli olduktan sonra *Hayat* dergisinde çalışmaya başladı ve *Hayat Tarih* dergisinin yayın sorumlusu oldu. 1978'de *Hürriyet* gazetesine girdikten sonra bu gaze-

tenin çıkardığı *Yıllar Boyu Tarih* dergisinin yayın danışmanlığını yaptı. 1985'te buradan ayrılarak bir süre Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nde danışmanlık görevinde bulundu. Bu görevinden ayrılınca bütün vaktini yazı çalışmalarına ayırdı. 29 Mart 1995'te öldü ve Çamlıca Mezarlığı'nda toprağa verildi. Arapça, Farsça, Fransızca ve Sırpça bilen Midhat Sertoğlu son derece kibar ve kültürlü bir kişiydi. Talebeleri ve genç arşiv elemanlarıyla yakından ilgilenir, onların iyi birer araştırmacı olmaları için gayret gösterirdi.

Eserleri. *Atatürk Hayatı ve Şahsiyeti* (İstanbul 1953), *Muhteva Bakımından Başvekâlet Arşivi* (Ankara 1955), *Resimli Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi* (İstanbul 1958), *Mufassal Osmanlı Tarihi* (V ve VI. ciltler, İstanbul 1962-1963), *Atatürk ve İslâmiyet* (İstanbul 1968), *Resimli Büyük İstanbul Ansiklopedisi* (İstanbul 1968), *Peygamberler Tarihi* (İstanbul 1969), *Türkiye'nin Problemleri* (Ankara 1969), *Evliyalar Tarihi* (İstanbul 1970), *Osmanlı Sarayında Entrikalar Ansiklopedisi* (İstanbul 1970), *Türk Zaferleri Ansiklopedisi* (İstanbul 1972), *Osmanlı Padişahları* (İstanbul 1973), *Tanzimat Devrimi* (İstanbul 1973), *Leylâ ile Mecnûn* (İstanbul 1974; Fuzûlî'nin eserinin yeniden yorumudur), *Osmanlı Türklerinde Tuğra, Başlangıcı ve Gelişmesi* (İstanbul 1975), *Osmanlı Sarayı'nda Bir Gün* (İstanbul 1976), *Fatih ve İstanbul'un Fethi* (*Fetih ve Fâtiha* adıyla, İstanbul 1986), *Osmanlı Kıyafetleri* (Fenerci Mehmed Albümü, İstanbul 1986), *Osmanlı Tarih Lügati* (İstanbul 1986), *Dördüncü Murad* (Ankara 1987), *İstanbul Sohbetleri* (İstanbul 1992), *Paşalar Şehri İstanbul* (İstanbul 1993), *Tarihten Sohbetler* (Ankara 1994). Ayrıca Hüseyin Tûğî'nin *Musibetnâme* (*Tûğî Tarihi*) adlı eserini *İbret-nümâ* adıyla neşretmiştir (*TTK Belleten*, XI/43 [1947], s. 489-514). Midhat Sertoğ-

lu'nun 3000'e yakın makalesi çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış, on beş tarihî romanı *Son Posta*, *Son Telgraf*, *Tercüman* ve *Akşam* gazetelerinde tefrika edilmiş, şiirleri de basılmıştır (*Şiirler*, İstanbul 1994).

BİBLİYOGRAFYA :

Midhat Sertoğlu özlük dosyası, İstanbul Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; İhsan Işık, *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Ankara 2006, VIII, 3170; "Sertoğlu (Mithat)", *ML*, XI, 212; "Sertoğlu (Mithat)", *Büyük Larousse*, İstanbul 1986, XVII, 10381.



CEVDET KÜÇÜK

SERÜCÎ

(السروجي)

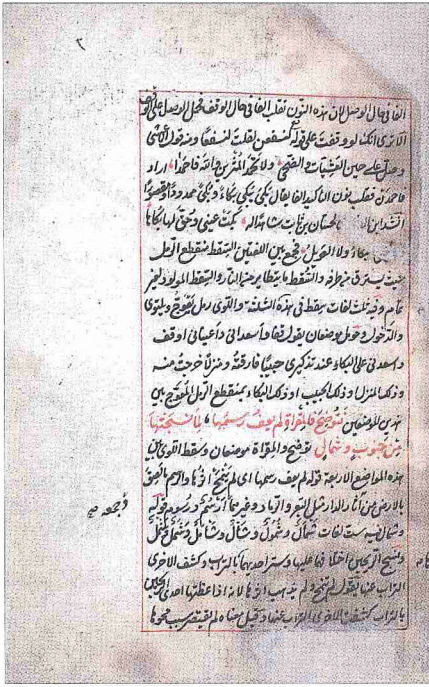
Ebü'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. İbrâhîm b. Abdilgânî el-Harrânî es-Serûcî (ö. 710/1310)

Hanefî fakihi.

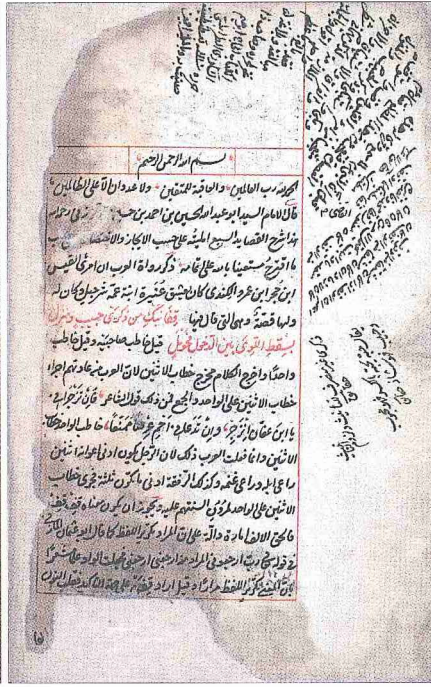
637'de (1239) Harran civarında Serûc'a bağlı Besûne beldesinde dünyaya geldi. Doğum tarihi 639 olarak da kaydedilmektedir. Kahire'de öğrenim gördü. Hılâtî, Ebû'r-Rebî Şadreddin Süleyman b. Vüheyb el-Ezraî, Şerefeddin İbn Dihye gibi âlimlerden ders aldı. Önceleri Hanbelî fıkıh okurken daha sonra Hanefî mezhebine geçerek bu mezhebin fıkıhını öğrenmeye başladı ve *el-Hidâye*'yi ezberledi. Fıkıh ve özellikle hilâf ilmi yanında hadis, kıraat, kelâm, Arap dili ve edebiyatı alanındaki bilgisiyle tanındı. 691 (1292) yılında Kahire'de Hanefî kâdîkudâtılığına tayin edildi ve Memlûk sultanları el-Melikü'l-Eşref Halîl b. Kalavun, el-Melikü'n-Nâsır Muhammed b. Kalavun ve el-Melikü'l-Âdil Ketboğa zamanlarında bu görevi sürdürdü. el-Melikü'l-Mansûr Lâçin hükümdar olunca 696'da (1297) görevinden alındıysa da iki yıl sonra Muhammed b. Kalavun'un ikinci defa yönetimi ele geçmesiyle aynı göreve döndü. II. Baybars döneminde bu görevde kalan Serûcî, Muhammed b. Kalavun'un üçüncü saltanatında azledildi (709/1310). Kadılığı sırasında cesareti, hediye kabul etmemesi, kararlarında makam ve mevkiye önem vermemesiyle tanındı. İbn Tolun Camii ile Nâsiriyye, Sâlihiyye, Süyûfiyye ve Ezkeşiyye medreselerinde ders verdi. Birçok ülkeden talebeler geliyor ve kendisine fetva soruluyordu. Alâeddin İbn Babalan, Tâceddin İbn Mektûm el-Kaysî, İbn Abdülhak el-Vâsıtî, Fahreddin Osman b. İbrâhîm et-Türkmânî ile oğulları Alâeddin



Midhat
Sertoğlu



Serüci'nin *Tuḥfetü'l-aşhâb ve nüzhetü zevî'l-elbâb* adlı eserinin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Reisülküttâb Mustafa Efendi, nr. 1139)



fi vüṣûli ihdâ'i's-gevâb ile'l-emvât (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1662, 3613; Burdur İl Halk Ktp., nr. 1322/7; Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, nr. 4377; Mektebetü'l-Haremî'l-Mekkî, nr. 61). Serüci'nin kaynaklarda adı geçen diğer eserleri de şunlardır: *Şerhu'l-Kudûrî, el-Fetâva's-Serüciyye, Menâsikü'l-hac, el-Hüccetü'l-vâziha fi enne'l-besmelele leyset mine'l-Fâtîha, er-Red 'alâ İbn Teymiyye*. Takıyyüddin et-Temîmî, müellifin kelâmıla ilgili olarak İbn Teymiyye'ye yazdığı bu reddiyede ılımlı bir üslûp kullandığını ve İbn Teymiyye'nin de ona reddiye yazdığını belirtir.

BİBLİYOGRAFYA :

Serüci, *Edebü'l-kazâ* (nşr. Şemsü'lârifin Sıddîki b. Muhammed Yâsîn), Beyrut 1418/1997, neşreden giriş, s. 21-63; Kureşî, *el-Cevâhirü'l-muḍîyye*, I, 123-129; Makrîzî, *el-Mukaffa'l-kebîr* (nşr. Muhammed el-Ya'îlavî), Beyrut 1411/1991, I, 197, 348-350; İbn Hacer, *ed-Dürrerü'l-kâmine*, I, 91-92; a.mlf., *Ref'u'l-işr 'an Kudâti Mısır* (nşr. Ali Muhammed Ömer), Kahire 1418/1998, s. 41-42; İbn Tağrıberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, IX, 212-213; a.mlf., *el-Menhelü's-şâfi*, I, 201-206; İbn Kutluboğa, *Tâcû'l-terâcim fi ṭabakâtü'l-Hanefiyye* (nşr. M. Hayr Ramazan Yûsuf), Dimaşk 1413/1992, s. 107-108; Süyûtî, *Hüsnü'l-muhâdara*, I, 468; Temîmî, *et-Ṭabakâtü's-seniyye*, I, 261-262; Leknevî, *el-Fevâ'idü'l-behiyye*, s. 13, 172; Brockmann, *GAL*, II, 410; *Suppl.*, I, 646; II, 434; M. Mutî' el-Hâfız, *Fihri's mahîṭâtü Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye: el-Fikḥü'l-Hanefî*, Dimaşk 1401/1980-81, I, 386-387, 512-513; II, 256; Ahmet Özel, *Hanefî Fıkıh Âlimleri*, Ankara 2006, s. 75-76.

AHMET ÖZEL

İbnü't-Türkmanî ve Tâceddin İbnü't-Türkmanî ondan ders alan âlimlerden bazılarındır. Serüci 22 Rebîülâhîr 710 (18 Eylül 1310) tarihinde Kahire'de vefat etti ve Karâfe Mezarlığı'nda İmam Şâfiî'nin kabri civarında defnedildi. Bazı kaynaklar vefat ettiği ayı receb (aralık) diye gösterir.

Eserleri. 1. *el-Gâye*. Hanefî fikhına dair meşhur metinlerden *el-Hidâye* üzerine yazılmış bir şerh olup müellifin en önemli eseridir. Muhtemelen Emîr Kâtib el-İtkânî'nin *Gâyetü'l-beyân* adlı *el-Hidâye* şerhinden ayırmak için daha çok *Gâyetü's-Serüci* diye anılmıştır. Serüci'nin altı cilt halinde "Kitâbü'l-Eymân"a kadar yazabildiği eser Sa'deddin İbnü'd-Deyrî tarafından "Kitâbü's-Siyer"de mürtedle ilgili bölüme kadar getirilmiştir. Daha sonraki Hanefî kaynaklarında yapılan atıflardan anlaşılacağı üzere eser ulemâ nezdinde rağbet gören *el-Hidâye* şerhleri arasında yer almıştır. Süleymaniye Kütüphanesi'nde tam ve eksik nüshaları mevcuttur (Cârullah Efendi, nr. 785-796; Süleymaniye, nr. 530-535; Kadızâde Mehmed, nr. 196, 199, 200, 201; Karaçelebizâde, nr. 164, 172, 173, 202). 2. *Edebü'l-kazâ*. Serüci'nin bir kısmı günümüze ulaşmayan 128 kaynaktan faydalananak kaleme aldığı

bu çalışma, Hanefî mezhebinde yargı hukukuyla ilgili muteber bir eser olup kaynaklarının çokluğu yanında müellifin bizzat kadılık yapmış olması bakımından da önem taşır. Fasil adı verilen, konu birliği bakımından yer yer irtibatsızlıkların görüldüğü başlıklar altında kısa hükümler şeklinde düzenlenen kitapta delillere yer verilmemiştir. Sıddîki b. Muhammed Yâsîn dört nüshasına dayanarak eseri neşretmiştir (Beyrut 1418/1997). 3. *el-Müntehabü's-Süleymanî*. Hocası Süleyman b. Vüheyb el-Ezraî'nin Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî'ye ait *el-Câmî'u'l-kebîr*'le ilgili *el-Vecizü'l-câmî' li-mesâ'ilü'l-Câmî'* adlı eserinin muhtasarıdır (Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 903, vr. 91-151). 4. *Tuḥfetü'l-aşhâb ve nüzhetü zevî'l-elbâb*. İlim, âdâb, gençlik, hükümdarlar, valiler, mektuplar, yazışmalar ve tarihle ilgili konuları içerir (Süleymaniye Ktp., Reisülküttâb Mustafa Efendi, nr. 1139, Esad Efendi, nr. 2536; Âtif Efendi Ktp., nr. 2012). 5. *Risâle fi kerâheti ekli laḥmî'l-hayl*. Serüci ile Şâfiî fakihi Necmeddin İbnü'r-Rif'a el-Ensârî arasında at etinin yenilmesi konusunda geçen münazaralar vesilesiyle kalem alınmış olmalıdır (Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, nr. 2663). 6. *Nefehâtü'n-nesemât*

SERVET

(bk. ZENGİNLİK).

SERVET-İ FÜNÜN

(ثروت فنون)

1891-1944 yılları arasında yayımlanan ve Edebiyat-ı Cedide topluluğunun yayın organı olan sanat ve edebiyat dergisi.

İstanbul'da Nikolaidis'in çıkardığı fennî muhtevalı *Servet* gazetesinin ilâvesi şeklinde 27 Mart 1891'den itibaren Ahmed İhsan (Tokgöz) tarafından yayımlanmaya başlanmış, daha sonraki tarihlerde başta Edebiyat-ı Cedide topluluğu olmak üzere Fecr-i Âti ve Millî Edebiyat grupları ile Yedi Meşaleciler'in yayın organı olarak 25 Mayıs 1944'e kadar yayın faaliyetini sürdürmüştür. Gerek baskı tekniği gerekse muhtevası ve mizanpajı ile Türk basın tarihinde farklı bir yere sahip, edebiyat tarihine birçok yeni isim kazandırmış bir dergidir.